

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Azyl a uprchlictví

Česká republika byla dosud tzv. tranzitní zemí, přes kterou se uprchlíci z asijských nebo afrických zemí snažili dostat na západ, tedy do zemí Evropské unie. S blížícím se pravděpodobným vstupem ČR do EU se však Česká republika zároveň stává i zemí cílovou, kde je dostatečně vysoká životní úroveň a tak mnoho osob hledajících obživu ve státech bohatších než je jejich stát původu čím dál častěji projevuje zájem usadit se zde.

Česká republika byla dosud tzv. tranzitní zemí, přes kterou se uprchlíci z asijských nebo afrických zemí snažili dostat na západ, tedy do zemí Evropské unie. S blížícím se pravděpodobným vstupem ČR do EU se však Česká republika zároveň stává i zemí cílovou, kde je dostatečně vysoká životní úroveň a tak mnoho osob hledajících obživu ve státech bohatších než je jejich stát původu čím dál častěji projevuje zájem usadit se zde. V tomto článku se nechci zabývat studiem vhodnosti či nevhodnosti asimilace uprchlíků v ČR, ale spíše právní úpravou tohoto jistě velmi žhavého tématu.

Nejprve bychom si měli vyjasnit, koho si představit pod pojmem uprchlík. Na pomoc si můžeme vzít Úmluvu o právním postavení uprchlíků z roku 1951, jež byla v ČR vyhlášena zákonem 208/1993 Sb., a která ve svém článku 1 definuje uprchlíka takto: Uprchlíkem se rozumí osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je schopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti, nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem k výše uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.

Uprchlíci získávají na základě uvedené úmluvy v mnoha směrech shodné právní postavení jako občané státu kde se nachází, to znamená, že s výjimkou práv vázaných úzce ke státní příslušnosti (například volební právo), požívají všech práv a svobod jako jiní cizinci nacházející se na území státu pobytu (tzv. cizinecký režim). V praxi je však významným omezením například podmínka zdržovat se v uprchlickém táboře (na území ČR například Zastávka u Brna).

Pojem azyl je na rozdíl od uprchlíka pojmem obyčejového mezinárodního práva a představuje právo státu poskytnout pronásledovanému cizinci vstup a povolení k pobytu na svém území. V současné době se velmi často nepřesně používá pojem diplomatický azyl, což je však pojem historicky starší - dnes téměř nepoužívaný, který představoval právo diplomatické mise státu ve státě jiném poskytnout azyl tam pronásledované osobě. Jednalo by se tedy o situaci, kdyby například český velvyslanec v Rakousku poskytl azyl v budově svého velvyslanectví ve Vídni nějakému rakouskému stíhanému občanovi. Současná praxe, tak jak bylo výše naznačeno, používá azylu územního, tedy například právo orgánů ČR poskytnout azyl na svém území stíhanému kubánskému disidentovi. Stát jehož občanovi byl azyl udělen má podle Deklarace o územní azylu z roku 1967 povinnost toto strpět, tedy nepodnikat jakákoli protipatření vůči státu, který azyl udělil.

V českém prostředí nalezneme základní normu v článku 43 Listiny základních práv a svobod (č. [2/1993](#) Sb.), který stanoví: ČR poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami.

Další podstatnou součástí českého právního řádu týkající se této problematiky je zákon číslo 325/1999 Sb, o azylu, jímž byl zrušen zákon číslo 498/1990 Sb. o uprchlících. V režimu tohoto zákona rozhoduje o udělení azylu Ministerstvo vnitra České republiky, přičemž řízení je zahájeno vždy podáním návrhu na zahájení řízení o udělení azylu. Důvody udělení azylu uvedené v §12 zákona jsou shodné s citovaným ustanovením Listiny a citovaným ustanovením Úmluvy o právním postavení uprchlíků. Navíc obsahuje azylový zákon možnost udělit azyl i mimo tyto důvody, a to z důvodů humanitárních (zdravotní stav žadatele, zachování celistvosti rodiny, vysoký věk apod.)

Zmínit ještě musíme zákon číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a změně některých zákonů (cizinecký zákon), který obecně upravuje podmínky pro vstup a pobyt (všech) cizinců na našem území. V §7 a následujících však upravuje další institut dotýkající se námi zkoumané problematiky a tím je vstup na území za účelem poskytnutí dočasné ochrany. Tato dočasná ochrana přichází do úvahy zejména v případě nějaké živelné katastrofy na území některého sousedního státu, kdy jeho občané potřebují dočasně útočiště dokud nejsou následky této katastrofy napraveny.

Existují však také důvody, pro které může být cizinci odmítnuto udělení azylu, odepřen vstup na území za účelem poskytnutí dočasné ochrany nebo přiznání statusu uprchlíka. Mezi ně patří zejména, že dotyčný spáchal zločin proti míru, válečný zločin, zločin proti lidskosti ve smyslu definic mezinárodního práva nebo nepolitický zločin, který svou podstatou odpovídá trestnému činu, u něhož horní hranice trestní sazby odnětí svobody převyšuje deset let. Případně též skutečnost, že existují důvodné obavy, že by dotyčná osoba mohla ohrozit bezpečnost České republiky.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě – zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnícké osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)